

Ustavni sud Bosne i Hercegovine u Velikom vijeću, u predmetu broj **AP 533/21**, rješavajući apelaciju **Nedžada Hasića**, na osnovu člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 57. stav (2) tačka b), člana 59. st. (1) i (2) i člana 62. stav (1) Pravila Ustavnog suda Bosne i Hercegovine – prečišćeni tekst ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 94/14), u sastavu:

Mato Tadić, predsjednik

Miodrag Simović, potpredsjednik

Mirsad Ćeman, potpredsjednik

Valerija Galić, sutkinja

Seada Palavrić, sutkinja

Zlatko M. Knežević, sudija

na sjednici održanoj 23. juna 2021. godine donio je

ODLUKU O DOPUSTIVOSTI I MERITUMU

Usvaja se apelacija **Nedžada Hasića**.

Utvrđuje se povreda prava na ličnu slobodu i sigurnost iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 1. tačka c) i stav 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u odnosu na Rješenje Vrhovnog suda Republike Srpske broj 12 0 K 002550 20Kž od 23. decembra 2020. godine i Rješenje Okružnog suda u Bijeljini broj 12 0 K 00255020Kv od 4. decembra 2020. godine.

OBRAZLOŽENJE

I. Uvod

1. Nedžad Hasić (u daljnjem tekstu: apelant), kojeg zastupaju Mirna Delalić i Amir Omerćehajić, advokati iz Tuzle, podnio je 17. februara 2021. godine apelaciju Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Ustavni sud) protiv Rješenja Vrhovnog suda Republike Srpske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj 12 0 K 002550 20 Kž od 23. decembra 2020. godine i Rješenja Okružnog suda u Bijeljini (u daljnjem tekstu: Okružni sud) broj 12 0 K 002550 20Kv od 4. decembra 2020. godine. Apelant je tražio da Ustavni sud donese privremenu mjeru kojom će se naložiti njegovo puštanje iz pritvora.

II. Postupak pred Ustavnim sudom

2. Na osnovu člana 23. Pravila Ustavnog suda, od Vrhovnog suda, Okružnog suda i Okružnog javnog tužilaštva u Bijeljini (u daljnjem tekstu: Tužilaštvo) zatraženo je da dostave odgovore na apelaciju. Pozvani su dostavili odgovore na apelaciju.

III. Činjenično stanje

Uvodne napomene

3. Okružni sud je donio Presudu broj K-5/98 od 11. decembra 1998. godine kojom je apelanta i A.H. i B.H. proglasio krivima (konkretno apelanta) zbog krivičnog djela ubistvo iz člana 36.

stav 2. tačka 6. Krivičnog zakona Republike Srpske – Posebni dio u vezi sa članom 22. Krivičnog zakona - Opći dio (tačka I apelant i A.H.), a pod tačkom II optužnice apelant (i Samir Avdić, kojem je suđeno u odsustvu) da je počinio krivično djelo ubistvo iz člana 36. stav 1. KZRS – Posebni dio u vezi sa članom 22. KZRS -Opći dio. Apelant je osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 20 godina.

4. Vrhovni sud je donio Presudu broj KŽ-26/99 od 26. aprila 1999. godine kojom se uvažava apelantova žalba, ukida presuda Okružnog suda i predmet vraća na ponovno suđenje, dok je u odnosu na Samira Avdića preinačena u odluci o kazni.
5. U obrazloženju presude (koju je apelant dostavio uz apelaciju), između ostalog, navedeno je da je prvostepena presuda kontradiktorna, nerazumljiva i drugo zbog čega je ukinuta. Također, na strani 6. presude Vrhovni sud je, pozivajući se na član 357. stav 7. Zakona o krivičnom postupku, ukazao na dužnost suda da posebno ocijeni vjerodostojnost protivrječnih dokaza. Ta se obaveza odnosi i na ocjenu iskaza optuženog kada izmijeni iskaz na glavnom pretresu. Pri tome, kako je naveo Vrhovni sud, ne može se *a priori* dati veća vrijednost iskazu iz istrage od one sa glavnog pretresa i obrnuto, jer je svaki od njih podložan slobodnoj ocjeni. To se odnosi i na priznanje optuženog, te je sud bio u obavezi da ga ocijeni i da navede razloge da li ga prihvata ili ne (što sud nije uradio).
6. Kako proizlazi iz osporenih rješenja, apelant je pušten iz pritvora (10. juna 1999. godine). Okružni sud je donio rješenje 24. aprila 2001. godine kojim se apelantu određuje pritvor koji teče od dana i sata lišavanja slobode. Također, za apelantom je raspisana međunarodna potjernica.
7. Ustavni sud je donio Odluku broj AP 2635/09 od 28. septembra 2012. godine (dostupna na www.ustavnisud.ba) u kojoj je utvrđena povreda prava na pravično suđenje apelantu (Samir Avdić) u odnosu na član II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i član 6. st. 1. i 2. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u odnosu na postupak koji je vođen pred redovnim sudovima (konkretno, Okružni sud i Vrhovni sud) u postupku po optužnici kojom je bio obuhvaćen apelant, a nakon što je Samir Avdić izručen iz Sjedinjenih Američkih Država i postupak u odnosu na njega razdvojen (jer su ostali optuženi, među kojima je apelant, kako je navedeno, u bjekstvu).
8. Nakon ove odluke Ustavni sud je opet donio Odluku o dopustivosti i meritumu broj AP 1480/13 od 1. decembra 2016. godine (dostupna na www.ustavnisud.ba) kojom je usvojena apelacija Samira Avdića i utvrđena povreda člana II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 6. st. 1. i 2.

Evropske konvencije, ukinuta presuda Vrhovnog suda i predmet vraćen na ponovno odlučenje Vrhovnom sudu.

Osporena rješenja

9. Okružni sud je donio Rješenje broj 12 0 K 02550 20Kv od 4. decembra 2020. godine kojim je apelantu, koji se nalazi u pritvoru od 26. novembra 2020. godine po rješenju Okružnog suda od 24. aprila 2001. godine, produžen pritvor koji može trajati do okončanja pretresa. Pritvor se apelantu produžava na osnovu člana 191. stav 2. tačka 1. Zakona o krivičnom postupku (ranije važećem, u daljnjem tekstu: ZKP), a kontrola će se vršiti svaka dva mjeseca.
10. U obrazloženju rješenja je navedeno da su optužnicom Osnovnog javnog tužilaštva u Zvorniku od 25. jula 1996. godine (koju je u cijelosti preuzelo Tužilaštvo) optuženi apelant i još tri lica A.H., B.H. i Samir Avdić da su na način, u vrijeme i na mjestu, detaljnije opisano u toj optužnici, apelant, A.H. i B.H. učinili krivično djelo ubistvo iz člana 36. stav 2. tačka 6. Krivičnog zakona Republike Srpske-Posebni dio, a Samir Avdić (u odnosu na koga je postupak razdvojen) krivično djelo ubistvo iz člana 36. stav 1. istog zakona, a koji je važio u vrijeme izvršenja djela. Presudom Okružnog suda od 11. decembra 1998. godine, zbog učinjenih krivičnih djela, apelant i ostali osuđeni su na kazne zatvora (precizirano), a ta presuda u dijelu koji se odnosi na optužene, između ostalih i apelanta, ukinuta je i predmet je vraćen na ponovno suđenje. U rješenju je navedeno da je u odnosu na Samira Avdića presuda preinačena, a postupak razdvojen i pravosnažno okončan.
11. Dalje je u rješenju navedeno da u ponovnom postupku sud nije mogao osigurati prisustvo optuženih, među kojima je apelant, pa je donio rješenje (24. aprila 2001. godine) kojim im je pritvor određen, počev od dana i sata lišavanja slobode, te je za optuženima raspisana međunarodna potjernica. Apelant je lišen slobode 26. novembra 2020. godine.
12. U rješenju je navedeno da je Okružni sud održao ročište (u skladu sa članom 5. stav 3. Evropske konvencije), te iznio stav Tužilaštva (da se apelant zadrži u pritvoru, jer su ispunjeni svi uvjeti) i apelanta koji se protivio prijedlogu Tužilaštva.
13. Nakon što je saslušao argumente strana, te imajući u vidu podatke iz spisa, sud je odlučio da se pritvor produži. Najprije je Okružni sud naveo da se postupak u ovom krivičnom predmetu, shodno odredbi člana 423. stav 2. (sada važećeg) Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske, provodi po odredbama ranije važećeg ZKP, navedenim zakonom nije propisana striktna obaveza da se uhapšeno lice (lice kojem je određen pritvor) izvede pred nadležnog sudiju radi davanja iskaza, pa je Okružni sud, imajući u vidu odredbu člana 2. Ustava Bosne i Hercegovine o prioritetoj

primjeni- Evropske konvencije, te člana 5. stav 3. Evropske konvencije, održao ročište na kome je pružena mogućnost apelantu da da iskaz u vezi sa razlozima za određivanje pritvora.

14. Nadalje, Okružni sud je našao da postoji osnovana sumnja da je „2. maja 1996. godine u rejonu sela Krušev Dol, općina Srebrenica, učinjeno krivično djelo ubistvo iz člana 36. stav 2. tačka 6. Krivičnog zakona Republike Srpske-Posebni dio, a da je [apelant] učestvovao u njegovom izvršenju. Tačnije, ustanovljeno je da su tom prilikom [apelant, A.H. i B.H.], na način detaljnije opisan u optužnici, lišili života [Đ.P., N.M., M.R. i Z.V.]. Postojanje osnovane sumnje, kao osnovnog uvjeta za donošenje odluke o pritvoru, proizlazi iz dokaznog materijala dostavljenog uz optužnicu o čijoj relevantnosti će sud, u kasnijoj fazi, u kontradiktornom postupku dati konačnu odluku. Za sada ovo vijeće nalazi da se ne bi mogle prihvatiti tvrdnje o nezakonnosti pribavljenih dokaza, a pogotovo iskaza optuženih. Ovdje se za postojanje osnovane sumnje ne može govoriti samo o iskazima optuženih nego i drugim dokazima koji potvrđuju izvršenje predmetnog krivičnog djela, te činjenici da su se u kritično vrijeme na spornoj teritoriji nalazili optuženi. Dakle, pored iskaza optuženih postojanje osnovane sumnje se dokazuje i zapisnikom o uviđaju od 7. maja 1996. godine i 11. maja 1996. godine, te 13. maja 1996. godine, fotoelaboratom od 15. maja 1996. i 17. maja 1996. godine, potvrdama o privremenom oduzimanju predmeta, izvršenom obdukcijom tijela poginulih, iskazima saslušanih svjedoka [navedena imena], koji su priloženi uz optužnicu koja predstavlja osnov za novi glavni pretres nakon ukidanja presude. Činjenica da se u opisu radnje izvršenja spominju pojmovi kao što su muslimansko-hrvatska federacija, kao teritorijalna zajednica, te pojam oslobođenje Srebrenice, prema stanovištu ovog suda, nema nikakav značaj u pogledu osnovane sumnje vezane za predmetno krivično djelo s obzirom na to da je u opisu radnje izvršenja navedeno u koje vrijeme i na kom mjestu, te na koji način je ono učinjeno, tako da navođenje spomenutih termina nije neophodno da bi se predmetno krivično djelo moglo bliže opisati“.
15. Dakle, prema nalaženju Okružnog suda, postojanje osnovane sumnje da je apelant učestvovao u izvršenju predmetnog krivičnog djela zajedno sa drugim licima, koje je utvrđeno stupanjem optužnice na pravnu snagu i dalje egzistira, odnosno postoji u vrijeme donošenja ovog rješenja.
16. Pored postojanja osnovane sumnje kao osnovnog uvjeta za donošenje odluke o pritvoru, Okružni sud je našao da su u konkretnom slučaju ispunjeni i uvjeti za pritvor prema apelantu propisani članom 191. stav 2. tačka 1. ZKP. Naime, Okružni sud je, nakon ukidanja prvostepene presude, pokušao da provede novi postupak, ali je to bilo bezuspješno s obzirom da se optuženi nisu odazivali na poziv, niti su se nalazili na prijavljenim adresama iako su pred istražnim sudijom Kantonalnog suda u Tuzli 4. juna 1999. godine, odnosno 8. juna 1999. godine dali izjavu, nakon što

su pušteni iz pritvora, da se neće kriti i da bez odobrenja suda koji vodi krivični postupak neće napustiti boravište, niti područje Federacije BiH, te da im je poznato da će im, u slučaju kršenja navedenog obećanja, biti određen pritvor. Naredbe o privođenju optuženih nisu mogle biti izvršene s obzirom da za pripadnike sudske policije Federacije BiH tada nije bila predviđena mogućnost privođenja optuženih u sudove na području Republike Srpske, odnosno da sudska policija prema zakonu postupala samo po naredbi sudova Federacije BiH. Stoga, nisu postojale mogućnosti za privođenje apelanta. Pored navedenog, prema aktu sudske policije Federacije BiH, proizlazi da se apelant odselio iz sela Tinja, općina Srebrenik, u Kiseljak kod Sarajeva. Provjerom na navedenoj adresi utvrđeno je da se on ponovo odselio u naselje Tinja zbog čega je patrola policije ponovo izvršila provjere u tom naselju, te došla do informacije da se apelant odselio kod brata u Sarajevo, da se neće više vraćati na adresu Tinja bb, nego da namjerava da se odseli u Švedsku ili Dansku. To su bili razlozi zbog kojih je Okružni sud izdao naredbu za raspisivanje potjernice na osnovu koje je raspisana međunarodna potjernica, a po kojoj je apelant lišen slobode. Prema navedenim okolnostima, proizlazi da se apelant nije nalazio na prijavljenoj adresi, kako to tvrdi njegov branilac, nego da se radi o licu koje je stalno mijenjalo adresu o čemu nije obavještavalo sud iako je o tome preuzelo obavezu, te o licu za kojim je bila raspisana međunarodna potjernica duži vremenski period iz čega se opravdano može zaključiti da postoji opasnost od bjekstva ukoliko bi se on našao na slobodi. To su razlozi zbog kojih je apelantu produžen pritvor.

17. Kada je u pitanju prijedlog branioca da se apelantu odrede druge blaže mjere, Okružni sud je našao da u konkretnom slučaju ne postoje uvjeti za određivanje bilo koje druge mjere osim pritvora, jer se nijednom drugom mjerom ne mogu postići isti ciljevi kao pritvorom, bez obzira što je to najteža mjera.
18. Vrhovni sud je donio Rješenje broj 12 0 K 002550 20 Kž od 23. decembra 2020. godine kojim je apelantovu žalbu odbio kao neosnovanu.
19. U obrazloženju rješenja je navedeno da se žalbenim prigovorima ne mogu osporiti pravilnost i valjanost razloga datih u prvostepenom rješenju u odnosu na postojanje osnovane sumnje da je apelant (zajedno sa ostalima optuženim) počinio krivično djelo ubistvo za koje se tereti optužnicom. Dalje je ukazano da se u pobijanom rješenju dovode u međusobnu povezanost dokazi priloženi uz optužnicu (koja je stupila na pravnu snagu) i iskazi svjedoka, te drugi dokazi. Također, Vrhovni sud je podržao stav prvostepenog suda da postoji osnovana sumnja da je apelant počinio krivično djelo na način opisan u optužnici, što proizlazi iz iskaza optuženih i dokaznog materijala priloženog uz optužnicu o čijoj relevantnosti će sud dati konačnu odluku u kontradiktornom postupku na glavnom pretresu.

20. Nadalje, prvostepeni sud je, prema mišljenju Vrhovnog suda, pravilno naveo da u ponovnom postupku sud nije mogao osigurati prisustvo optuženih, uključujući apelanta, zbog čega je doneseno rješenje kojim je određen pritvor (24. aprila 2001. godine) koji počinje od dana lišavanja slobode. Također, za apelantom (koji se odselio iz Tinja) je raspisana međunarodna potjernica, te su ga ovlaštena lica, postupajući po toj potjernici, lišila slobode 26. novembra 2020. godine.
21. Vrhovni sud je naveo da se pravilno u pobijanom rješenju dovodi u međusobnu povezanost okolnost da je apelant lišen slobode po osnovu međunarodne potjernice, koje okolnosti, u povezanosti sa težinom djela, sa aspekta propisane kazne za predmetno krivično djelo predstavljaju stvarnu opasnost od bjekstva, što ukazuje na nužnost primjene mjere pritvora, po pritvorskom razlogu iz odredbe člana 191. stav 1. tačka 1. ZKP.
22. Vrhovni sud je ocijenio da su bez osnova prigovori iz žalbe kojima se osporavaju pravilnost i zakonitost pobijanog rješenja sa aspekta primjene procesnog zakona. Vrhovni sud je naveo da je odredbom člana 423. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske (sada važećeg) propisano da će se postupci u krivičnim predmetima primljenim u rad kod sudova prije 1. jula 2003. godine nastaviti po odredbama ovog zakona, osim ako odredbama ovog zakona nije drugačije određeno, dok je stavom 2. citirane odredbe propisano da postupci u predmetima iz stava 1. navedenog člana u kojima je optužnica stupila na pravnu snagu nastaviti će se po odredbama ZKP (koji je ranije bio na snazi - navedeni brojevi službenih glasila) osim ako odredbama ovog zakona nije drugačije određeno.
23. U konkretnom predmetu optužnica Osnovnog javnog tužilaštva u Zvorniku od 25. jula 1996. godine, koju je svojim aktom preuzelo Tužilaštvo, stupila je na pravnu snagu i u tom postupku je donesena prvostepena presuda Okružnog suda od 11. decembra 1998. godine, te su, zbog učinjenih krivičnih djela, optuženi, među kojima je apelant, osuđeni na kazne zatvora u trajanju od po 20 godina. Ta presuda je u dijelu koji se odnosi na optužene, među kojima je apelant, ukinuta i predmet je vraćen prvostepenom sudu na ponovno suđenje. Dakle, u skladu sa odredbom člana 423. stav 1. Zakona o krivičnom postupku RS, postupak u ovom krivičnom predmetu nastavljen je po odredbama ranije važećeg ZKP, kako se to pravilno navodi u pobijanom rješenju.
24. Vrhovni sud je nadalje naveo da činjenice koje se navode u žalbi i tvrdnja da je apelant od 2004. godine, pa sve do lišavanja slobode po međunarodnoj potjernici „slobodno putovao“ u Norvešku, Hrvatsku i druga mjesta ne dovode u sumnju pravilnost zaključka pobijanog rješenja o postojanju okolnosti koje ukazuju na opasnost od bjekstva i time posebnog pritvorskog razloga iz odredbe člana 191. stav 1. tačka 1. ZKP. Ovo posebno kada se ima u vidu sadržaj izvještaja sudske policije

- Federacije BiH od 30. oktobra 2002. godine da se apelant odselio iz sela Tinja, općina Srebrenik, da je više puta mijenjao mjesto boravišta (u Sarajevu, te iskazao namjeru da se odseli u Dansku ili Švedsku), a da o promjeni adrese nije obavijestio sud iako je o toj obavezi i posljedicama njenog propusta propisno upozoren. Činjenica da je apelant u drugim postupcima pred organima uprave, kako se to navodi u žalbi (i u tom pravcu prilažu dokazi), dostavljao adrese na kojima „živi i boravi sa porodicom“, a pored navedene obaveze da obavijesti sud o promjeni adrese, nema onaj značaj koji mu daje žalba u osporavanju pravilnosti zaključka pobijanog rješenja o postojanju posebnog pritvorskog razloga iz odredbe člana 191. stav 1. tačka 1. ZKP.
25. Vrhovni sud je naveo da s obzirom da su u pobijanom rješenju dati razlozi o svim odlučnim činjenicama koje se odnose na postojanje osnovane sumnje da je apelant počinio krivično djelo ubistvo iz člana 36. stav 2. tačka 6. KZRS-Posebni dio, za koje se tereti, kao zakonskog uvjeta primjene mjere pritvora, a zatim dato obrazloženje - postojanja pritvorskog razloga iz odredbe člana 191. stav 1. tačka 1. ZKP, to su bez osnova argumenti iz žalbe i tvrdnja o počinjenoj bitnoj povredi odredaba krivičnog postupka iz člana 311. stav 1. tačka k) Zakona o krivičnom postupku RS, a koja odgovara odredbi člana 364. stav 1. tačka 11. primijenjenog ZKP, kao i prigovori o povredi prava na odbranu iz člana 311. stav 1. tačka g) istog zakona.
26. Iz navedenih razloga, prema mišljenju Vrhovnog suda, neosnovani su i žalbeni prigovori kojima se osporava pravilnost činjeničnih utvrđenja i valjanost razloga datih u pobijanom rješenju za postojanje osnovane sumnje da je optuženi počinio krivično djelo za koje se tereti, kao zakonskog uvjeta primjene mjere pritvora, kao i oni prigovori kojim se osporava pravilnost činjenične osnove pobijanog rješenja sa aspekta postojanja posebnog pritvorskog razloga iz odredbe člana 191. stav 1. tačka 1. ZKP.

IV. Apelacija

a) Navodi iz apelacije

27. Apelant u apelaciji ukazuje na povredu prava iz člana II/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 3. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (u daljnjem tekstu: Evropska konvencija) i člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. Evropske konvencije. U odnosu na povredu prava na ličnu slobodu, apelant problematizira primjenu člana 423. (sada važećeg Zakona o krivičnom postupku RS) i činjenicu da se u njegovom slučaju primjenjuje ranije važeći ZKP, što obrazlaže. Apelant ukazuje da mu pritvor nije mogao biti produžen, nego određen, kao i da mu po zakonu koji je primijenjen pritvor može biti određen na neodređeno dug period. Također, apelant navodi da je lišen slobode 26. novembra 2020. godine,

a da je izveden pred sudiju tek po proteku više od sedam dana (4. decembra 2020. godine), te ukazuje na praksu Ustavnog suda (AP 898/19), kao i da o ovoj povredi na koju je ukazivala žalba Vrhovni sud nije dao odgovor.

28. Dalje, apelacija problematizira zaključak o postojanju osnovane sumnje, odnosno ukazuje na nezakonite dokaze –iskaze osumnjičenih iz 1996. godine (koje tvrdnje sud nije mogao prihvatiti), a druge dokaze je samo nabrojao. Apelant ukazuje na tok postupka (donošenje prvostepene i drugostepene presude kojom je ukinuta prvostepena presuda i predmet vraćen na ponovni postupak i „tu je predmet stao još davne 2001. godine“), te na obavezu suda da uvijek iznova ispita postoji li osnovana sumnja. Dalje apelant ukazuje da je sud morao voditi računa o optužbama, te navodi određene dijelove optužnice (da su se optuženi kretali prema Olovu da se domognu teritorije „Hrvatsko-muslimanske federacije“, ili da su optuženi napustili Republiku Srpsku „gdje su ostali nakon oslobađanja Srebrenice“). U tom dijelu apelant navodi da je u Srebrenici bio genocid, te da se sudovi u tom dijelu nisu izjašnjavali, kao i da se na ovaj način nastavlja mučenje koje je apelant preživio i sada preživljava sa ovakvim optužbama. Dalje, apelant ukazuje da je zabranjeno koristiti iskaze koji su optuženi navodno dali u ovom predmetu, jer se radi o iznuđenim dokazima, što su optuženi tvrdili u toku postupka, a što je sud morao ocijeniti u kontekstu događaja 1996. godine „iz pozicije muslimana-Bošnjaka koji je lišen slobode na teritoriji Republike Srpske (koji tvrdi da je tučen i maltretiran prilikom lišavanja slobode i davanja iskaza), a kojem Tužilaštvo stavlja na teret da je htio preći na teritoriju *hrvatsko-muslimanske federacije* nakon oslobađanja Srebrenice“. Apelant ukazuje da je preživio genocid u Srebrenici, mjesecima pokušavao da spasi „živu glavu“ i zatim lišen slobode. U nastavku apelacije apelant navodi da ostali dokazi u spisu ne pružaju dovoljno ni osnovane sumnje da je apelant počinio krivično djelo, te je i sud naveo (u ranijoj svojoj presudi) da nema dovoljno drugih dokaza pa se pozvao na zapisnike o ispitivanju optuženih.
29. Apelant nadalje ukazuje da je Okružni sud našao da postoje posebni razlozi za pritvor „i to oni iz razloga bjekstva“, te je „reinterpretirao“ razloge iz obrazloženja rješenja iz 2001. godine, odnosno da se apelant krio, što je apelant osporavao. Apelant dalje navodi da je osiguranje prisustva okrivljenog na zakazanom pretresu moguće osigurati i drugim mjerama, a ne ovom najtežom „i toga je svjestan i ovaj sud s obzirom da (opet po navodima iz rješenja) naređuje privođenje optuženog putem Odjeljenja sudske policije Kantonalnog suda u Tuzli i CJB Bijeljina, no optuženog se ne može privesti jer prema navodima „Sudska policija svoje poslove obavlja samo za sudove u okviru Federacije BiH“.“ Apelant smatra da su ovi navodi potpuno neosnovani, jer je i više nego jasno da je međusobna saradnja policijskih agencija bila i

uspostavljena nakon 2001. godine. Apelant nadalje ukazuje da se treba analizirati ponašanje apelanta od ukidanja pritvora (10. jun 1999. godine) do „spektakularnog hapšenja“ 26. novembra 2020. godine, te u prilog tome nabraja niz izvađenih potvrda, dokumenata, između ostalog, pasoš i navodi da je prelazio granicu bez problema. Stoga, prema apelantovom mišljenju, Vrhovni sud bez konkretizacije izvodi svoj zaključak.

b) Odgovorom na apelaciju

30. U odgovoru na apelaciju Vrhovni sud navodi da su argumenti (izneseni u apelaciji) bili predmet razmatranja u žalbenom postupku o čemu su dati razlozi u rješenju Vrhovnog suda i ocijenjeni kao neosnovani. Sa aspekta prava na obrazloženje žalbenih prigovora, u okviru prava na odbranu, dati su razlozi da osnovana sumnja da je apelant učestvovao u izvršenju predmetnog djela, i da je zajedno sa drugim navedenim licima na način detaljnije opisan u optužnici lišio života četiri navedena lica, što proizlazi iz iskaza navedenih svjedoka i dokaznog materijala dostavljenog uz optužnicu, o čijoj će relevantnosti sud dati konačnu odluku u kontradiktornom postupku, na glavnom pretresu. Dati su i razlozi o primjeni ranije važećeg ZKP, pozivajući se na odredbu člana 423. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske. Vrhovni sud je, također, naveo da ročište za izjašnjenje o pritvoru, koje je održano u smislu prioritetne primjene člana 5. stav 3. Evropske konvencije i člana 2. Ustava Bosne i Hercegovine, vremenski posmatrano, ne predstavlja povredu prava na slobodu i sigurnost.
31. U odgovoru na apelaciju Okružni sud je naveo da nisu povrijeđena apelantova prava koja ističe u apelaciji i da je o svim navodima koja ističe u apelaciji Okružni sud iznio svoje stanovište u osporenom rješenju (u vezi sa postojanjem osnovane sumnje i posebnim pritvorskim razlozima, primjeni relevantnog procesnog zakona), te je odluku o pritvoru donio na osnovu činjenica i okolnosti koje su postojale u vrijeme donošenja rješenja.
32. U odgovoru na apelaciju Tužilaštvo je navelo da su navodi iz apelacije neosnovani zbog istih onih razloga iz kojih je Okružni sud donio pobijano rješenje i predložilo da se apelacija odbije.

V. Relevantni propisi

33. **Zakon o krivičnom postupku Republike Srpske** („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 53/12, 91/17, 66/18 i 15/21)

Rješavanje predmeta primljenih u rad

Član 423. st. (1) i (2)

(1) Postupci u krivičnim predmetima primljenim u rad kod sudova prije 1. jula 2003. godine nastaviće se po odredbama ovog zakona, osim ako odredbama ovog člana nije drugačije određeno.

(2) Postupci u predmetima iz stava 1. ovog člana u kojima je optužnica stupila na pravnu snagu ili je na osnovu prijedloga tužioca doneseno rješenje o izricanju mjere bezbjednosti obaveznog psihijatrijskog liječenja i čuvanja u zdravstvenoj ustanovi, odnosno obaveznog psihijatrijskog liječenja na slobodi, nastaviće se po odredbama Zakona o krivičnom postupku („Službeni list SFRJ“, br. 26/86, 74/87, 57/89 i 3/90), kao i prema Zakonu o izmjenama i dopunama Zakona o krivičnom postupku objavljenim u „Službenom glasniku Republike Srpske“, br. 4/93, 26/93, 14/94, 6/97 i 61/01, osim ako odredbama ove glave nije drugačije određeno.

34. Zakon o krivičnom postupku („Službeni list SFRJ” br. 26/86 - prečišćeni tekst, 74/87, 57/89 i 3/90 i „Službeni glasnik Republike Srpske” br. 26/93, 14/94, 6/97 i 61/01)

Za potrebe ove odluke koristi se neslužbeni prečišćeni tekst, sačinjen u Ustavnom sudu BiH, koji glasi:

Član 191.

(1) Ako postoji osnovana sumnja da je određeno lice učinilo krivično djelo, a ne postoje uslovi za obavezni pritvor, pritvor se protiv tog lica može odrediti:

1) ako se krije ili ako se ne može utvrditi njegov identitet, ili ako postoje druge okolnosti koje ukazuju na opasnost od bjekstva;

2) ako postoji osnovana bojazan da će uništiti tragove krivičnog djela ili ako osobite okolnosti ukazuju da će ometati istragu uticanjem na svjedoke, saučesnike ili prikrivače;

3) ako osobite okolnosti opravdavaju bojazan da će ponoviti krivično djelo, ili da će dovršiti pokušano krivično djelo, ili da će učiniti krivično djelo kojim prijeti;

4) ako je u pitanju krivično djelo za koje se po zakonu može izreći kazna deset godina zatvora ili teža kazna, a usljed načina izvršenja, posljedica ili drugih okolnosti djela došlo je ili bi moglo da dođe do takvog uznemirenja građana da je radi nesmetanog vođenja krivičnog postupka ili bezbjednosti ljudi neophodno određivanje pritvora.

(2) U slučaju iz tačke 1. stav 1. ovog zakona, pritvor koji je određen samo zbog toga što se ne može utvrditi identitet lica traje dok se taj identitet ne utvrdi. U slučaju iz tačke 2. stav 1. ovog člana, pritvor će se ukinuti čim se obezbijede dokazi zbog kojih je pritvor određen.

VI. Dopustivost

35. U skladu sa članom VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, Ustavni sud, također, ima apelacionu nadležnost u pitanjima koja su sadržana u ovom ustavu kada ona postanu predmet spora zbog presude bilo kojeg suda u Bosni i Hercegovini.
36. U skladu sa članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud može razmatrati apelaciju samo ako su protiv presude, odnosno odluke koja se njome pobija, iscrpljeni svi djelotvorni pravni lijekovi mogući prema zakonu i ako se podnese u roku od 60 dana od dana kada je podnosilac apelacije primio odluku o posljednjem djelotvornom pravnom lijeku kojeg je koristio.
37. U konkretnom slučaju predmet osporavanja apelacijom je rješenje Vrhovnog suda protiv kojeg nema drugih djelotvornih pravnih lijekova mogućih prema zakonu. Zatim, osporeno rješenje apelant je primio 6. januara 2021. godine a apelacija je podnesena 17. februara 2021. godine, tj. u roku od 60 dana, kako je propisano članom 18. stav (1) Pravila Ustavnog suda. Konačno, apelacija ispunjava i uvjete iz člana 18. st. (3) i (4) Pravila Ustavnog suda jer ne postoji neki formalni razlog zbog kojeg apelacija nije dopustiva, niti je očigledno (*prima facie*) neosnovana.
38. Imajući u vidu odredbe člana VI/3.b) Ustava Bosne i Hercegovine, člana 18. st. (1), (3) i (4) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je utvrdio da predmetna apelacija ispunjava uvjete u pogledu dopustivosti.

VII. Meritum

39. Apelant pobija navedena rješenja, tvrdeći da su tim rješenjima povrijeđena njegova prava iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. Evropske konvencije i člana 3. Evropske konvencije.

Pravo na ličnu slobodu i sigurnost

40. Član II/3. Ustava Bosne i Hercegovine u relevantnom dijelu glasi:

Sva lica na teritoriji Bosne i Hercegovine uživaju ljudska prava i slobode iz stava 2. ovog člana, što uključuje:

e) Pravo na ličnu slobodu i sigurnost;

41. Član 5. Evropske konvencije u relevantnom dijelu glasi:

1. Svako ima pravo na slobodu i sigurnost ličnosti. Niko ne smije biti lišen slobode izuzev u niže navedenim slučajevima i u skladu sa zakonom propisanim postupkom:

(...)

c. zakonitog hapšenja ili lišavanja slobode u pogledu privođenja nadležnoj sudskoj vlasti kada postoji opravdana sumnja da je to lice izvršilo krivično djelo ili kada postoje valjani razlozi da se lice spriječi da izvrši krivično djelo ili da, nakon izvršenja krivičnog djela, pobjegne;

3. Svako ko je uhapšen ili lišen slobode prema odredbama stava 1.c) ovog člana mora odmah biti izveden pred sudiju ili drugo službeno lice zakonom ovlašteno da vrši sudsku vlast i mora imati pravo na suđenje u razumnom roku ili na puštanje na slobodu do suđenja. Puštanje na slobodu može se uvjetovati garancijama o pojavljivanju na suđenju.

42. Apelant smatra da je mjera pritvora nezakonita, jer ne postoji osnovana sumnja da je počinio krivično djelo, kao ni opasnost od bjekstva.

43. U vezi s ovim pitanjem, Ustavni sud ukazuje da je Evropski sud u svojoj praksi zauzeo stav da postojanje „osnovane sumnje“ na kojoj se zasniva lišavanje slobode čini suštinski dio garancija protiv proizvoljnog hapšenja i predstavlja *conditio sine qua non* za određivanje ili produženje pritvora. Postojanje „osnovane sumnje“ pretpostavlja postojanje činjenica ili informacija na osnovu kojih će, kako je to Evropski sud ukazao, objektivni posmatrač zaključiti da je osoba koja je u pitanju mogla počiniti krivično djelo za koje se tereti. Šta će se smatrati „osnovanim“, zavisit će od svih okolnosti slučaja. Evropski sud je ukazao da se nekada može raditi o naročitim okolnostima, kao što je borba protiv terorizma, kao specijalne kategorije krivičnih djela u odnosu na koja se od policije i drugih organa gonjenja zahtijeva hitno postupanje zbog zaštite interesa javne sigurnosti, a naročito radi umanjenja ozbiljnog rizika od gubitka ljudskih života. Međutim, Evropski sud je istakao da se ne može prihvatiti da je proširivanje značenja pojma „osnovane sumnje“ na način na koji bi se narušila sama suština garancija koje pruža član 5. stav 1. Evropske konvencije prihvatljivo čak ni kada se države suočavaju s teškoćama u suprotstavljanju i otkrivanju krivičnih djela terorizma. Čak i u takvim slučajevima javna vlast mora pružiti bar neke činjenice ili informacije iz kojih bi se vidjelo da je postojala osnovana

sumnja da je osoba lišena slobode počinila krivično djelo za koje se tereti (vidi Evropski sud, *Fox, Campbell i Hartley protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 30. augusta 1990. godine, serija A broj 182, tač. 32-34) i *Stepuleac protiv Moldavije*, presuda od 6. novembra 2007. godine, aplikacija broj 8207/06, tačka 68).

44. Također, Evropski sud je istakao i da standardi koje nameće član 5. stav 1. tačka c) Evropske konvencije ne pretpostavljaju da policija, u vrijeme hapšenja, ima dovoljno dokaza koji su potrebni da bi se mogla podići optužnica. Upravo je cilj ispitivanja osumnjičene osobe koja je pritvorena po osnovu navedenog člana da se unaprijedi daljnja istraga tako da potvrde ili odbace konkretne sumnje na kojima se zasnivalo hapšenje. Stoga, kako je ukazao Evropski sud, činjenice koje izazivaju sumnju i koje mogu biti dovoljne u vrijeme lišavanja slobode ne treba da budu istog nivoa kao one koje su neophodne za odluku u narednim fazama postupka, npr. za podizanje optužnice (vidi, Evropski sud, *O'Harra protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, presuda od 16. oktobra 2001. godine, aplikacija broj 37555/97, tačka 36). Međutim, što se tiče pritvora, Evropski sud je istakao da član 5. stav 1.c. zahtijeva da postoji „osnovana“, a ne „iskrena“ ili *bona fide* sumnja (*ibid.*, *Fox, Campbell i Hartley*, tačka 31).
45. Ustavni sud smatra da krivično djelo koje je apelantu stavljeno na teret ne predstavlja „naročite okolnosti“ u smislu standarda koje je Evropski sud utvrdio, odnosno da ne postoje razlozi da se standardi Evropskog suda u odnosu na „osnovanu sumnju“ u konkretnom slučaju tumače fleksibilnije od uobičajenog načina. Također, Ustavni sud podsjeća da je „osnovana sumnja“ regulirana i u odredbi člana 191. ZKP koji se primjenjuje u konkretnom slučaju, pa u pogledu određivanja pritvora (člana 191. ZKP) prvi i osnovni uvjet da bi se pritvor odredio je da postoji „osnovana sumnja“.
46. S tim u vezi, Ustavni sud primjećuje da je redovni sud naveo da postoji osnovana sumnja da je 2. maja 1996. godine u rejonu sela Krušev Dol, općina Srebrenica, učinjeno krivično djelo ubistvo iz člana 36. stav 2. tačka 6. Krivičnog zakona Republike Srpske-Posebni dio, a da je apelant učestvovao u njegovom izvršenju. Tom prilikom su apelant i A.H. i B.H. „na način detaljnije opisan u optužnici“ lišili života četiri lica. Postojanje osnovane sumnje, kao temeljnog uvjeta za donošenje odluke o pritvoru (kako navodi Okružni sud), proizlazi iz dokaznog materijala dostavljenog uz optužnicu o čijoj relevantnosti će sud u kasnijoj fazi, u kontradiktornom postupku, dati konačnu odluku. Sud je odlučio o zakonitosti određenih dokaza (vidi tačku 14. ove odluke), konkretno apelantovog iskaza, ali je uputio i na ostale dokaze iz kojih proizlazi osnovana sumnja.

47. U odnosu na navedeno, a imajući u vidu apelantove navode, Ustavni sud mora najprije razmotriti dvije stvari: prva se odnosi na dato obrazloženje osnovane sumnje na način kako je Okružni sud „definirao“ postojanje činjenica ili informacija na osnovu kojih će objektivni posmatrač zaključiti da je konkretno apelant mogao počiniti krivično djelo za koje se tereti, odnosno o vjerodostojnosti osnovane sumnje date u obrazloženju; druga se odnosi na način na koji je redovni sud obrazložio da prihvata da su zakoniti dokazi koje apelant osporava kao nezakonite, te da i drugi dokazi potkrepljuju postojanje osnovane sumnje.
48. Dakle, Ustavni sud primjećuje da je Okružni sud utvrdio da postoji osnovana sumnja da je apelant sa još dva lica učinio krivično djelo ubistvo (lišili života četiri lica) „na način detaljno opisan u optužnici“ bez bilo kakvog daljeg pojašnjenja. S tim u vezi, Ustavni sud najprije mora da primijeti (vidi tačku 3-5. ove odluke) da u osporenom obrazloženju nije jasno navedeno šta se apelantu (skoro dvadeset pet godina kasnije, nakon podizanja optužnice) optužnicom stavlja na teret. Ustavni sud ukazuje da je u svojim odlukama (br. AP 2635/09 od 28. septembra 2012. godine i AP 1480/13 od 1. decembra 2016. godine, dostupne na www.ustavnisud.ba) ispitao apelantove navode (Samir Avdić) koji je bio optužen zajedno sa apelantom iz konkretnog predmeta (u istom ovom krivičnom postupku) istom optužnicom (u kasnijem toku postupka, nakon ukidanja presude u kojoj je osuđen zajedno sa apelantom razdvojen je postupak u odnosu na to lice). Tako je u Odluci broj AP 2635/09 navedeno (tačka 10. odluke): „U obrazloženju presude Okružni sud je naveo da je tužitelj u cijelosti ostao kod optužbe, tj. da je [Samir Avdić] po prethodnom dogovoru sa [apelantom] da ubiju M.M., koji je od njih krio sol u augustu 1995. godine u pećini, iz lovačke puške koju mu je dodao [apelant], ispalio jedan hitac u oštećenog M.M. (u daljnjem tekstu: oštećeni) zbog čega je oštećeni preminuo.“ Stoga se najprije postavlja pitanje, na koje obrazloženje osporenog rješenja ne daje odgovor, šta se to apelantu stavlja na teret optužnicom. Dakle, u obrazloženju osporenog rješenja jeste navedeno krivično djelo ubistvo (član 36. KZ - Posebni dio) u odnosu na četiri lica i uz pozivanje ne optužnicu, ali ništa detaljnije o tome.
49. Dalje, Ustavni sud primjećuje da iz obrazloženja osporenog rješenja ne može da utvrdi koje je to radnje apelant (i ostali) preduzeo u izvršenju krivičnog djela ubistvo. Dakle, osim navoda da su apelant i još dva lica lišili života četiri lica, ne postoji nikakav opis radnji načina izvršenja. Radnja izvršenja ubistva predstavlja različite načine lišavanja života, a što bi moralo da bude navedeno u okviru postojanja osnovane sumnje. U krivičnom djelu ubistvo navedena je samo posljedica – lišavanje života određenog lica, odnosno smrt, ali za svaki konkretni slučaj potrebno je precizirati radnju izvršenja. Posljedica radnje je lišavanje života i ona je specifična

za svako ubistvo, ali se osnovana sumnja ne može bazirati na učinjenju krivičnog djela ubistvo, odnosno na njegovom izvršenju bez opisa daljnjih radnji izvršenja. Ovo pogotovo što se apelantu stavlja na teret krivično djelo iz člana 36. stav 2. tačka 6. KZRS - Posebni dio, koji se odnosi na ubistvo više ljudi. Ustavni sud podsjeća da se bez obzira na podignutu optužnicu, s obzirom na to da se radi o lišavanju slobode apelanta, u svakoj fazi postupka zahtijeva postojanje osnovane sumnje. Stoga, u datom obrazloženju Ustavni sud ne vidi iznesene činjenice ili informacije na osnovu kojih se može saznati kako je sud utvrdio postojanje osnovane sumnje osim pukog pozivanja na optužnicu.

50. Ono što je evidentno iz činjenica predmeta koje su poznate Ustavnom sudu jeste da nije jasno navedeno i nije jasno šta se apelantu optužnicom stavlja na teret, kao i da sud nije jasno obrazložio postojanje osnovane sumnje, zbog čega osporeno rješenje ne sadrži sve potrebne elemente koji se zahtijevaju standardima iz člana 5. Evropske konvencije.
51. Dalje, Ustavni sud primjećuje da apelant ističe da, osim priznanja apelanta koje je dato 1996. godine, drugi dokazi ne pružaju dovoljno osnovane sumnje da je apelant počinio krivično djelo koje mu se stavlja na teret. Pri tome apelant ukazuje da je ovaj dokaz nezakonit, jer se radi o iznuđenim dokazima, što je apelant isticao i u toku postupka.
52. U vezi sa navedenim, Ustavni sud ukazuje na zaključak Okružnog suda da će u daljem toku postupka sud odlučiti o relevantnosti dokaznog materijala dostavljenog uz optužnicu. U nastavku sud navodi: „Za sada [...] se ne mogu prihvatiti tvrdnje o nezakonnosti pribavljenih dokaza a pogotovo iskaza optuženih.“ Također, redovni sud je naveo da se za postojanje osnovane sumnje ne može govoriti samo o iskazima optuženih „nego i drugim dokazima koji potvrđuju izvršenje predmetnog krivičnog djela, te činjenicu da su se u kritično vrijeme na spornoj teritoriji nalazili optuženi“. Nadalje je ukazano da se, pored iskaza optuženih, postojanje osnovane sumnje dokazuje i zapisnikom o uviđaju (navedeni datumi), fotoelaboratom, potvrđama o privremenom oduzimanju predmeta, izvršenom obdukcijom tijela poginulih, iskazima saslušanih svjedoka-pet osoba (navedena imena), koji dokazi su priloženi uz optužnicu koja predstavlja osnov za novi glavni pretres nakon ukidanja presude.
53. Ustavni sud nalazi da ovako iznesen zaključak Okružnog suda nije dovoljno jasan, niti jasno obrazložen u odnosu na dokaze na kojima sud temelji postojanje osnovane sumnje. Naime, iako je navedeno da će o zakonitosti dokaza odlučiti u kasnijoj fazi postupka, Okružni sud, ipak, nije prihvatio navode o nezakonnosti datih izjava optuženih. Međutim, iako nije prihvatio ove navode, Okružni sud nije dao nikakvo obrazloženje zašto je tako odlučio. Dalje, Okružni sud

navodi da to nije jedini dokaz iz kojeg proizlazi osnovana sumnja, te dalje nabraja druge dokaze koji potkrepljuju osnovanu sumnju. Međutim, Ustavni sud opet napominje da redovni sud nije jasno naveo ni radnje izvršenja (kako je to djelo počinjeno, kako se osnovano sumnja), niti je radnje apelanta (i ostalih) doveo u vezu sa dokazima i objasnio kako se iz svih nabrojanih dokaza može izvući zaključak o postojanju osnovane sumnje. Naprimjer, Okružni sud navodi kao dokaz zapisnik o uviđaju ili određena lica kao svjedoke uopće ne prezentirajući sadržaj ovih dokaza, šta iz njih proizlazi i kako oni dokazuju postojanje osnovane sumnje.

54. Ovaj nedostatak u datom obrazloženju u konkretnom predmetu Ustavni sud dovodi u vezu sa činjenicom da je Vrhovni sud (vidi tačku 6. ove odluke) ukinuo prvostepenu presudu a, između ostalog, u presudi je konstatirano da prvostepeni sud nije obrazložio zašto je poklonio vjeru iskazima iz istrage, a ne sa glavnog pretresa.
55. Također, Ustavni sud ukazuje da je u Odluci broj AP 2635/09 Ustavni sud naveo: „Međutim, ako se ima u vidu konstatacija redovnih sudova kako je apelant pokazivao teškoće pri ustajanju, što je objasnio kao rezultat povreda koje mu je nanio saoptuženi H.N., a da (po mišljenju redovnih sudova) nisu osnovani apelantovi navodi kako je trebalo odrediti medicinski pregled radi objektiviziranja ovih povreda, Ustavni sud nalazi da navedeno obrazloženje nije dalo odgovore na te apelantove ozbiljne prigovore, tj. da obrazloženje presuda nije uvjerljivo i da se apelantovo priznanje može smatrati jasnim i potpunim. Naime, ako je konstatirano „da je apelant pokazivao teškoće pri ustajanju“, nedovoljno je obrazloženje redovnih sudova da nije osnovano njegovo ukazivanje da je trebalo odrediti medicinski pregled radi objektiviziranja povreda koje je apelant isticao. Na taj način redovni sudovi svojim obrazloženjem nisu otklonili razumnu sumnju kako je apelant dao izjavu pod pritiskom, pogotovo ako se ima u vidu prethodna ocjena Ustavnog suda o odredbama čl. 10. i 218. st. 8. i 10. ZKP. Ustavni sud zaključuje da obrazloženje redovnih sudova u vezi s ocjenom apelantove izjave o priznanju, kao osnovnog dokaza, nije uvjerljivo da je apelantova izjava o priznanju validna, nego da obrazloženje ukazuje da je, najblaže rečeno, dovedena u pitanje.
56. Također, Ustavni sud podsjeća na stav Evropskog suda u predmetu *Labita protiv Italije*, aplikacija 26772/95 od 6. aprila 2000. godine, u kojem je navedeno da, iako osumnjičeni može biti valjano pritvoren na osnovu izjava svjedoka saradnika („pentiti“), te izjave nužno gube na značaju protekom vremena naročito kada se tokom istrage ne otkriju novi dokazi.
57. Kada se navedeni stav primijeni na konkretan predmet u kojem je (osim što nije jasno navedeno šta se apelantu optužnicom stavlja na teret), kao i problematizirana izjava o priznanju optuženih

(uključujući apelanta) koju su dali u istrazi ukazivanjem na veoma ozbiljne navode, te kada je Ustavni sud dao svoj stav o tome u odnosu na jednog od optuženih (broj AP 2635/09), Okružni sud bi trebalo da navede dovoljne i jasne razloge da i drugi dokazi (koje je samo nabrojao) zaista mogu da potkrijepe osnovanu sumnju o krivičnom djelu koje se apelantu stavlja na teret. Tako, u rješenju kojim je potvrdio prvostepeno rješenje Vrhovni sud navodi da „pravilno se dovode u međusobnu povezanost dokazi priloženi uz optužnicu, koja je stupila na pravnu snagu, i to iskazi svjedoka [navedena imena], koji dokazi su priloženi uz optužnicu, te sadržina zapisnika o uviđaju od 7. maja 1996. godine i 11. maja 1996. godine, te 13. maja 1996. godine sa fotoelaboratom od 15. maja 1996. godine i 17. majom 1996. godine, te potvrdama o privremenom oduzimanju predmeta i zapisnika o obdukciji oštećenih“. Međutim, suprotno ovom navodu iz rješenja Vrhovnog suda, Ustavni sud primjećuje da je prvostepeni sud samo pobrojao navedene dokaze, bez bilo kakvog dovođenja „u međusobnu povezanost“, ali ni u vezu sa bilo kojom konkretnom apelantovom radnjom.

58. Dakle, da bi se moglo govoriti o postojanju osnovane sumnje, u smislu člana 191. ZKP i člana 5. stav 1. tačka c. Evropske konvencije, da je apelant počinio navedeno krivično djelo - da bi mu se na temelju toga mogla odrediti mjera pritvora - potrebno je da razlozi koji su dati u odluci suda o pritvoru budu u jasnoj vezi s radnjom izvršenja krivičnog djela za koje se apelant tereti, a u okolnostima konkretnog predmeta Ustavni sud u datom obrazloženju ne može da pronađe takve razloge. Također, u osporenom rješenju nedostaje obrazloženje u vezi sa prihvatljivošću dokaza na kojima je temeljio osnovanu sumnju, odnosno dovođenjem u vezu dokaza i apelantovih radnji.
59. Dakle, dati razlozi u obrazloženjima osporenih rješenja nisu, prema mišljenju Ustavnog suda, *per se* dovoljni da se donese zaključak da postoji „osnovana sumnja“, u smislu ZKP i člana 5. stav 1.c) Evropske konvencije. Stoga, Ustavni sud smatra da ovakva obrazloženja u osporenim rješenjima ne zadovoljavaju ni uvjet za postojanje osnovane sumnje prema definiciji iz ZKP, niti minimalne standarde člana 5. stav 1. tačka c. Evropske konvencije u odnosu na ovaj uvjet bez čijeg se postojanja pritvor ne može smatrati zakonitim.
60. S obzirom na navedeno, Ustavni sud smatra da je osporenim rješenjima prekršeno apelantovo pravo iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 1.c) Evropske konvencije. S obzirom na ovakav zaključak, Ustavni sud ne smatra da je potrebno ispitivati opravdanost posebnih uvjeta za pritvor i eventualno kršenje člana 5. stav 3. Evropske konvencije.

61. Dalje, Ustavni sud mora da ispita apelantov navod koji se odnosi na činjenicu da je apelant lišen slobode 26. novembra 2020. godine, a izveden pred sudiju, odnosno Okružni sud 4. decembra 2020. godine („po proteku više od sedam dana“), čime je došlo do kršenja člana 5. stav 3. Evropske konvencije.
62. Ustavni sud napominje da je svako lice lišeno slobode zaštićeno određenom sudskom kontrolom u smislu garancija obuhvaćenih članom 5. stav 3. Evropske konvencije, koja mora da ispuni zahtjev hitnosti i koja ne smije da zavisi od prethodne predstavke lica o kome je riječ (mora biti „automatska“), a pritvoreno lice mora biti lično izvedeno „odmah“ ili „promptno“ pred sudiju ili pred „sudiju ili [nekog] drugog službenika ovlašćenog po zakonu“ da odluči da li da naredi njegovo ili njeno puštanje na slobodu u toku suđenja (vidi, Evropski sud, *McKay protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, broj aplikacije 543/03, st. 33, 34. i 35, ECHR 2006.). Pri tome Ustavni sud podsjeća da čak i kada je redovni (domaći) sud prvobitno odredio pritvor, to ne isključuje naknadnu primjenu navedenog „zahtjeva hitnosti“ ako, između ostalog, takvo lice nije saslušano prilikom razmatranja njegovog pritvora (vidi, *Milošević protiv Srbije*, broj aplikacije 31320/05, presuda od 28. aprila 2009. godine, stav 52).
63. Vraćajući se na okolnosti konkretnog predmeta, Ustavni sud zapaža da iz stanja spisa predmeta (osporenog rješenja, kao i odgovora na apelaciju) proizlazi da je Okružni sud, u skladu sa članom 5. stav 3. Evropske konvencije, održao ročište o pritvoru, te Vrhovni sud navodi (u odgovoru na apelaciju) da ročište koje je održano ne predstavlja povredu prava na slobodu i sigurnost.
64. Ustavni sud napominje da Evropska konvencija ima prioritet nad domaćim zakonom, te je razumljiva i opravdana njena „prioritetna primjena“, kako je naveo Vrhovni sud u konkretnom predmetu, a kako bi se lice „odmah“ izvelo pred sud. Međutim, suprotno standardima Evropskog suda, a koje je preuzeo i Ustavni sud, rok od sedam dana ne zadovoljava zahtjev hitnosti iz riječi „odmah“.
65. Naime, kako je naveo Evropski sud, šta je odmah i promptno zavisit će od okolnosti svakog pojedinačnog slučaja. Pri tome je polazna tačka domaće pravo. Prvostepeni sud je naveo da zakon koji je relevantan i koji se primjenjuje u konkretnom slučaju ne propisuje striktnu obavezu da se uhapšeno lice izvede pred sud, odnosno sudiju radi davanja izjave, te je sud, imajući u vidu prioritetnu primjenu Evropske konvencije, održao ročište.
66. Međutim, iako je dao značaj direktnoj i „prioritetnoj“ primjeni Evropske konvencije, redovni sud nije naveo zašto mu je trebalo sedam dana da izvede apelanta pred sud. Naime, iz prakse

Evropskog suda jasno proizlazi da su rokovi za izvođenje pred sud jako kratki, te da Evropska konvencija, prema dosadašnjoj praksi, tolerira rok do četiri dana. Stoga, Ustavni sud nalazi da, iako je postupljeno u skladu sa Evropskom konvencijom, te je apelantu data mogućnost da bude izveden pred sud, ipak, u okolnostima konkretnog predmeta nisu ponuđeni opravdani razlozi zašto je sudu za navedeno trebalo sedam dana. Stoga, Ustavni sud nalazi da redovni sud nije ispoštovao standard hitnosti, promptnosti, odnosno da apelant bude izveden pred sud „odmah“, kako je utvrđeno članom 5. stav 3. Evropske konvencije.

67. Dakle, Ustavni sud zaključuje da postoji kršenje apelantovog prava iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 3. Evropske konvencije u dijelu u kojem apelant nije odmah izveden pred sud.
68. Iako je Ustavni sud utvrdio povredu navedenog prava na ličnu slobodu i sigurnost na koju se apelant žali, s obzirom na to da je u osporenom rješenju navedeno da će se kontrola pritvora vršiti svako dva mjeseca od pravosnažnosti posljednjeg rješenja o pritvoru, te da su, prema informacijama koje Ustavni sud ima, donesena nova rješenja, nije bilo osnova za donošenje odluke o ukidanju osporenih rješenja o pritvoru. Ustavni sud smatra dovoljnim što je ukazao na propuste pri određivanju mjere pritvora, naglašavajući da redovni sud, pri određivanju mjere pritvora, mora osigurati garancije koje su date odredbama člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine, kao i članom 5. Evropske konvencije.

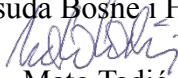
VIII. Zaključak

69. Ustavni sud zaključuje da postoji povreda prava iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 1. tačka c) Evropske konvencije kada je redovni sud apelantu odredio pritvor iako iz osporenih rješenja proizlazi da u odnosu na postojanje osnovane sumnje nije dato dovoljno i relevantno obrazloženje, jer u obrazloženju osporenih odluka sud nije naveo da postoje „činjenice ili informacije na osnovu kojih će objektivni posmatrač zaključiti da je osoba koja je u pitanju mogla počiniti krivično djelo za koje se tereti“, kako to zahtijevaju standardi člana 5. stav 1. tačka c. Evropske konvencije, osim pukog pozivanja na optužnicu, a iz dostavljene i poznate dokumentacije nije jasno šta se apelantu stavlja na teret optužnicom, te je postojanje osnovane sumnje sud doveo u vezu i sa drugim dokazima, a ne samo sa izjavom apelanta koju apelant problematizira kao iznuđenu, iako ove navode sud nije prihvatio, a o čemu sud nije dao adekvatno obrazloženje.
70. Ustavni sud nalazi da je došlo do povrede apelantovog prava iz člana II/3.d) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 5. stav 3. Evropske konvencije kad je redovni sud, iako je dao prioritet

Evropskoj konvenciji nad domaćim pravom i održao ročište pred nadležnim sudom za izjašnjenje o pritvoru, navedeno učinio tek nakon sedam dana od dana lišavanja slobode apelanta.

71. Na osnovu člana 59. st. (1) i (2) Pravila Ustavnog suda, Ustavni sud je odlučio kao u dispozitivu ove odluke.

72. Prema članu VI/5. Ustava Bosne i Hercegovine, odluke Ustavnog suda su konačne i obavezujuće.

Predsjednik
Ustavnog suda Bosne i Hercegovine

Mato Tadić